Čo je teológia – 3. časť

written by Drahoslav Vajda | 1. januára 2026

Teologické systémy

Slovo „systém“ znamená: *účelový spôsob usporiadania nejakého celku*; *sústava*. Slovom „systematický“ sa označuje niečo, čo je *usporiadané*, *utriedené*, čo teda *má systém*. *Systematická teológia* je druh teológie, ktorá predkladá veci usporiadané do celkov (tém) s konečným cieľom poskytnúť celkový obraz Božieho zjavenia a jeho konania.

Ako sme naznačili v článku *Čo je teológia – 1. časť*, o teológii môžeme hovoriť z viacerých uhlov pohľadu a to jednak podľa *druhu náboženstva* (kresťanská teológia, teológia islamu, budhizmu a pod.) alebo v rámci konkrétneho náboženstva o *teológii jej jednotlivých denominácií, cirkví, hnutí alebo prúdov*, napríklad: *teológia katolíckej cirkvi*, *teológie protestantských cirkvi*, *teológia letničného hnutia*, *teológia evanjelikálna* atď. Jednotlivé teológie (učenia) cirkví sa formujú a etablujú na základe vieroučných *vyhlásení*, *doktrín* či *dogiem* – a tieto vytvárajú *teologický systém*.

Definícia: Súhrn doktrín a učení tvoriaci *vieroučný celok* nesie pomenovanie *teologický systém*.

(Poznámka: Slová *teológia*, *učenie*, *teologický systém* sa používajú zameniteľne, aj keď nie vždy je to vhodné. *Teologický systém* je pre príslušnú cirkev reprezentatívnym označením – ohlasuje jej *súhrnné učenie* (*teológiu*).)

Tak môžeme hovoriť a teologickom systéme akými sú: *katolicizmus*, *evanjelikalizmus*, *arminianizmus*, *kalvinizmus*, *dispnzacionalizmus*, *teológia zmluvy* atď. Niektoré teologické systémy sa prelínajú. Kresťanských teologických systémov je, žiaľ, príliš veľa. To, že ich je viacero znamená, že sa nezhodujú, ba priam si protirečia, stoja proti sebe. Konkrétna cirkev, spoločenstvo, sa môže pridŕžať viacerých teologických systémov.

Teológia, ako *súhrnné učenie* konkrétnej cirkvi (spoločenstva), je daná jej *teologickým systémom*. Môže to byť jej vlastný jedinečný systém, alebo je zmesou viacerých teologických systémov. Základným a kľúčovým rozpoznávajúcim znakom biblickej pravosti a vernosti teologického systému, je učenie o spáse. Povedané inými slovami: je to učenie o tom, ako sa človek stratený vo svojich hriechoch môže dostať späť do spoločenstva so svätým Bohom, svojím Stvoriteľom.

Učenie o spáse je základným rozpoznávacím znakom či cirkev (spoločenstvo) privádza, resp. usmerňuje hľadajúceho hriešnika na cestu vedúcu k Bohu alebo ho smeruje niekam inam. Avšak aj keď konkrétna cirkev predkladá správne biblickú cestu spasenia, t. j. jedine z viery v evanjelium, nie je to postačujúcim k tomu, aby sa dalo o nej povedať, že všetko jej učenie, celá jej teológia, je biblická. Viera jedine v osobu a dielo Pána Ježiša Krista je základný kameň na ktorý stojí celá biblická spasiteľná stavba (vierouka). Treba si ale pozor aj na to, čo sa na tomto základe postaví.

Teológie kresťanstva, ich teologické systémy vychádzajú z Biblie a pritom nielenže sa od seba odlišujú, ale, čo je veľmi smutné a zlé, často ich stúpenci stoja proti sebe ako úhlavní nepriatelia. História cirkví hlásiacich sa ku kresťanstvu to potvrdzuje.

Pravidlom kresťanstva (normatívom) je, či: malo by byť to, čo učí Písmo: *„Jedno telo a jeden Duch, ako ste aj povolaní v jednej nádeji svojho povolania. Jeden Pán, jedna viera, jeden krst, jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkými, skrze všetkých a vo všetkých vás*“ (Efezským 4:4-6). A z toho vyplývajúca apoštolská inštrukcia pre komunity kresťanských veriacich: *„Prosím vás teda ja väzeň v*

Pánovi, žeby ste chodili hodne povolania, ktorým ste povolaní, s celou pokorou a krotkosťou, so zhovievavosťou znášajúci sa navzájom v láske, usilujúci sa zachovávať jednotu Ducha v zväzku pokoja“ (verše 1-3), ktorú cirkvám adresuje apoštol Pavol. Je to inými slovami vyslovené prikázanie Pána Ježiša Krista, ktoré dal svojim učeníkom v predvečer jeho ukrižovania: „*Nové prikázanie vám dávam – aby ste sa milovali navzájom; tak ako som vás miloval, aby ste sa aj vy tak milovali navzájom. Po tom poznajú všetci, že ste moji učeníci, keď budete mať lásku medzi sebou*“ (Ján 13:34-35). A aká je prax?

Prax kresťanských cirkví a aj jednotlivcov, je presným opakom tejto normy. Pritom ale niet pochýb, že sú zbory a spoločenstvá, v ktorých základom života, vzájomných vzťahov a vzťahov k veriacim nachádzajúcich sa v iných zboroch, je láska Kristova.

Človek uverí v osobu a dielo Pána Ježiša Krista. Boh mu pripočíta spravodlivosť Ježiša Krista a prijme ho za svoje dieťa – takýto sa týmto stane *novým stvorením v Kristovi*. Čo inými slovami znamená, že Boh ho oblečie do čistého bieleho rúcha spravodlivosti Ježiša Krista. Toto Božie dieťa sa pripojí k miestnemu cirkevnému zboru. A čo sa tam s ním udeje? Tam mu na to čisté biele rúcho navlečú cirkevné tričko príslušného zboru, resp. cirkvi, do ktorej miestny zbor patrí. A tak toto Božie dieťa už nevyžaruje čistotu a vôňu bieleho Kristovho rúcha, ale žiari žiarou cirkevného zboru, čo inými slovami znamená, že primárne reprezentuje a šíri teologický systém zboru, v ktorom sa nachádza. A tak je to od cirkvi k cirkvi, od zboru k zboru.

Kresťania mávajú nad hlavami svojimi Bibliami, ale prax života spoločenstiev a jednotlivcov je často ďaleko od toho, čo je v nej nepísané. To je súčasný stav cirkevných kresťanských spoločenstiev, avšak len málokto je ochotný pozrieť sa na túto skutočnosť otvorenými očami a hovoriť o tom. Je to v istom zmysle slova pochopiteľné, lebo je v tom veľké riziko – exkomunikácia je bolestivá a vedie jednotlivca do spoločenskej izolácie.

Viem o čom píšem, lebo som to zažil na vlastnej koži. Odmietol som cirkevné učenie, ktoré odporovalo učeniu Písma – cirkevné učenie, ktoré bolo postavené nad autoritu Písma. Stál som pred voľbou: prijať cirkevné učenie odporujúce Písmu, alebo opustiť toto spoločenstvo (cirkev). Zvolil som druhú možnosť. To bol moment, keď som si uvedomil, čo v praxi znamenajú kresťanské teologické systémy a vyzliekol som cirkevné tričko s rozhodnutím nikdy viac si neobliecť žiadne cirkevné tričko a nevstúpiť pod žiadny kresťanský teologický systém, okrem toho biblického. Tak je tomu až doteraz.

S bratmi v spoločenstve, ktoré navštevujem, sme sa zhodli a ujednotili na biblickej pravde, že spasení sme jedine z viery v evanjelium a nie z cirkevných učení predkladanými teologickými systémami. Učenie (biblické) je dôležité, ale život vo večnosti a v novom Jeruzaleme budeme spoločne tráviť nie na základe cirkevného učenia, resp. príslušnosti k teologickému systému, ale jedine na základe viery v osobu a dielo nášho Pána Ježiša Krista, z ktorej sme už teraz spasení v nádeji.

Uverivší v evanjelium Ježiša Krista, Božie deti, nové stvorenia v Kristovi zachovajú a zostanú v jednote Ducha podľa Písma len vtedy, keď si neoblečú žiadne cirkevné tričko, resp. keď cirkevné tričko vyzlečú a zostanú oblečení len do čistého bieleho rúcha spravodlivosti Ježiša Krista, do ktorého ich obliekol Boh pri ich znovuzrodení.

Otázku *Prečo je toľko kresťanských teologických systémov?* necháme zatiaľ otvorenú.

„Biblická teológia áno, teologický systémy nie“.

Snažme sa porozumieť čo hovorí Boh. Popritom sa však neuzamknime, ani sa nedajme uzamknúť, do žiadneho teologického systému.

Súvisiace články: Čo je teológia – 1. časť; Kresťanstvo – Čo to je?; Svedectvo a vyznanie osobnej viery

Umiestnené: 21. októbra 2024

Doplnené: 25: januára 2025